

Wymagania edukacyjne z wiedzy o społeczeństwie

Rok szkolny 2025/2026

Przedmiot:	<i>Wiedza o społeczeństwie</i>
Klasy:	<i>5 t</i>
Nauczyciel uczący:	<i>mgr Kinga Kamińska</i>
Poziom:	<i>Poziom podstawowy</i>
Program nauczania:	<i>Barbara Furman, Program nauczania wiedzy o społeczeństwie w zakresie podstawowym dla liceum ogólnokształcącego i technikum „W centrum uwagi”</i>
Podręcznik:	<i>L. Czechowska, A. Janicki, W centrum uwagi 1 Zakres podstawowy. Wyd. NOWA ERA Nr dopuszczenia: 1034/2/2020</i>

Poziom wymagań	Ocena	Wymagania na ocenę śródroczną
Koniecznych	2	<p>Uczeń wykazuje spore luki w wiadomościach objętych programem, ale jest w stanie je uzupełnić.</p> <p>Przy pomocy nauczyciela wykonuje zadania związane z umiejętnościami określonymi w podstawie programowej.</p> <p>Uczeń przy pomocy nauczyciela potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> *wymienić najważniejsze informacje polityczne i społeczne <p>Jest mało aktywny na lekcji</p>
Podstawowych	3	<p>Uczeń wykazuje przeciętne opanowanie materiału przewidzianego programem. Jego wiedza jest wyrywkowa i fragmentaryczna.</p> <p><u>Uczeń potrafi:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * wykorzystuje swą wiedzę do interpretacji wydarzeń życia społecznego, w tym politycznego, *ocenić zjawiska wywierające wpływ na rozwój ludzkości *przy pomocy nauczyciela poprawnie wykonuje zadania *samodzielnie interpretuje materiały źródłowe *buduje krótką narrację
Rozszerzających	4	<p>Uczeń ma niewielkie braki w zakresie wiedzy.</p> <p><u>Uczeń potrafi:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> *dokonać analizy materiałów źródłowych *porównać informacje i wartościować je w celu wyjaśnienia problemu *dokonać syntezy politycznej *formułować wnioski i własne oceny *opisać wydarzenia ukazując związki między faktami; wskazać przyczyny, następstwa i skutki wydarzeń i zależności między nimi *ukazać różne aspekty procesu politycznego, społecznego <p>Jest aktywny podczas zajęć lekcyjnych</p>
Dopełniających	5	<p>Uczeń opanował wiadomości i umiejętności objęte podstawą programową, wykazuje zainteresowanie przedmiotem.</p> <p><u>Uczeń potrafi:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> *samodzielnie przedstawić i ocenić wybrane problemy społeczne i polityczne *przedstawić najważniejsze informacje oraz opinie(oceny) różniące się między sobą *sformułować wnioski i własną ocenę; uzasadnić swoje stanowisko *ocenić przydatność źródeł do rekonstrukcji wydarzeń politycznych *rozwijać umiejętności korelacji między przedmiotowej (religia, etyka, język polski, historii) <p>Jest aktywny na lekcji oraz uczestniczy w konkursach i olimpiadach przedmiotowych</p>
	6	<p>Uczeń może otrzymać ocenę celującą gdy:</p> <ul style="list-style-type: none"> *Prezentuje rozległą wiedzę * Przygotowuje prace dodatkowe, jest twórczy i aktywny *Wykorzystuje wiedzę w nowych sytuacjach poznawczych, wyciąga wnioski w odniesieniu do nowych treści, potrafi samodzielnie formułować pytania i rozwiązywać problemy *Jest krytyczny, używa odpowiedniej argumentacji *Samodzielnie analizuje i interpretuje teksty źródłowe *Swobodnie posługuje się bazą pojęciową przedmiotu, wypowiedzi ustne i pisemne charakteryzują się wzorowym językiem, wnioski formułowane przez ucznia są przemyślane i oryginalne *Potrafi selekcjonować i hierarchizować nabytą wiedzę *Samodzielnie i twórczo rozwija swoje zainteresowania *Bierze udział i osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach przedmiotowych

Działy:	Realizowane treści, zgodne z „Podstawą programową...” MEiN <u>Uczeń:</u>
I. Podstawy prawa.	<ul style="list-style-type: none"> * wyjaśnia, czym różnią się normy prawne od innych typów norm; wymienia podstawowe zasady prawa (prawo nie działa wstecz, domniemanie niewinności, nie ma winy bez prawa, nieznajomość prawa szkodzi) i wyjaśnia konsekwencje ich łamania; * przedstawia źródła prawa w Rzeczypospolitej Polskiej – wykazuje szczególną moc konstytucji; przedstawia procedurę ustawodawczą; * wyjaśnia, jak można korzystać w Rzeczypospolitej Polskiej z dokumentacji gromadzonej w urzędach (ze szczególnym uwzględnieniem e-administracji) i archiwach oraz jakie sprawy można dzięki temu załatwić; pisze wnioski o udzielenie informacji publicznej * wskazuje, do jakich organów i instytucji można się zwrócić w Rzeczypospolitej Polskiej o pomoc prawną w konkretnych sytuacjach; przedstawia zadania notariuszy, radców prawnych, adwokatów;
II. Prawa człowieka.	<ul style="list-style-type: none"> * wymienia „zasady ogólne” i katalog praw człowieka zapisane w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej; * przedstawia sądowe środki ochrony praw i wolności w Rzeczypospolitej Polskiej oraz sposób działania Rzecznika Praw Obywatelskich; * uzasadnia znaczenie Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności w kontekście Europejskiego Trybunału Praw Człowieka; przedstawia warunki, jakie muszą zaistnieć, aby rozpatrzyć on skargę obywatela; analizuje wybrany wyrok tego trybunału; * przedstawia szczegółowe prawa mniejszości narodowych i etnicznych oraz grupy posługującej się językiem regionalnym w Rzeczypospolitej Polskiej; pozyskuje informacje na temat praw mniejszości polskiej w różnych państwach; * pozyskuje w środkach masowego przekazu (między innymi, na stronach organizacji pozarządowych broniących praw człowieka) informacje o przypadkach naruszania praw człowieka w państwach demokratycznych i przygotowuje analizę na ten temat; * wskazuje organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną praw człowieka i charakteryzuje działania jednej z nich; * wykazuje różnice w przestrzeganiu praw człowieka w państwie demokratycznym i niedemokratycznym; przedstawia problem łamania praw człowieka w wybranym państwie niedemokratycznym.

Wymagania na ocenę roczną: wymagania śródroczne + treści z działu III i IV

Działy:	Realizowane treści, zgodne z „Podstawą programową...” MEiN <u>Uczeń:</u>
III. Prawo w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> * rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo cywilne, rodzinne, administracyjne i karne; wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy; interpretuje przepisy prawne; * wyjaśnia podstawowe instytucje prawne części ogólnej prawa cywilnego i prawa zobowiązaniowego w Rzeczypospolitej Polskiej (osoba fizyczna, zdolność prawna a zdolność do czynności prawnych, przedstawicielstwo a pełnomocnictwo, zobowiązanie); * wyjaśnia podstawowe instytucje prawne prawa rzeczowego i spadkowego w Rzeczypospolitej Polskiej (własność, formy nabycia własności, spadek, dziedziczenie ustawowe i testamentowe, zachówek); * wyjaśnia podstawowe instytucje prawne prawa rodzinnego w Rzeczypospolitej Polskiej (małżeństwo, wspólnota majątkowa, prawa i obowiązki rodziców oraz dziecka, w tym pełnoletniego, obowiązek alimentacyjny); * przedstawia przebieg postępowania cywilnego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz uczestniczące w nim strony; analizuje kasus z zakresu prawa cywilnego lub rodzinnego, w tym pozew w takiej sprawie; * odróżnia akty administracyjne od innego rodzaju dokumentów; rozpoznaje, kiedy decyzja administracyjna w Rzeczypospolitej Polskiej jest ważna; * wyjaśnia, jak odwołać się od decyzji organów administracyjnych; pisze odwołanie od decyzji administracyjnej; * przedstawia przebieg postępowania administracyjnego w Rzeczypospolitej Polskiej; analizuje wzory skarg do wojewódzkiego sądu administracyjnego; * przedstawia przebieg postępowania karnego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz uczestniczące w nim strony; wymienia główne prawa, jakie przysługują ofierze, sprawcy i świadkowi przestępstwa; pisze zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa;

	<p>*przedstawia funkcjonowanie systemu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych w Rzeczypospolitej Polskiej, rozróżnia ubezpieczenia: emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe; wymienia zadania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych;</p> <p>*wyjaśnia specyfikę obowiązkowych i dobrowolnych ubezpieczeń zdrowotnych w Rzeczypospolitej Polskiej; przedstawia cele i zadania centralnej instytucji koordynującej funkcjonowanie służby zdrowia; wyjaśnia kwestię korzystania z publicznej opieki zdrowotnej;</p> <p>*przedstawia działania w celu ograniczenia bezrobocia i wykluczenia społecznego na przykładzie działalności urzędu pracy w swoim powiecie;</p> <p>*przedstawia możliwości kontynuacji edukacji (studia I stopnia i jednolite magisterskie, szkoły kształcące w zawodzie); wyjaśnia, w jaki sposób podnosić swoje kwalifikacje zawodowe.</p>
--	---

IV. Stosunki międzynarodowe.	<p>*przedstawia podmioty prawa międzynarodowego publicznego i podstawowe zasady prawa międzynarodowego (powstrzymanie się od groźby użycia siły lub jej użycia, integralności terytorialnej, pokojowego załatwiania sporów, nieingerencji w sprawy wewnętrzne państwa, suwerennej równości, samostanowienia narodów, suwerenności, nienaruszalności granic);</p> <p>*wykazuje złożoność i wielopłaszczyznowość współczesnych stosunków międzynarodowych oraz współzależność państw w środowisku międzynarodowym;</p> <p>*wyjaśnia pojęcie globalizacji i wykazuje jej formy i skutki w sferze polityki, kultury i społeczeństwa; diagnozuje wpływ na ten proces podmiotów prawa międzynarodowego; przedstawia najważniejsze wyzwania związane z procesem globalizacji;</p> <p>*przedstawia konflikty etniczne na obszarze państw członkowskich Unii Europejskiej; lokalizuje je, wyjaśnia ich przyczyny i konsekwencje;</p> <p>*wyjaśnia źródła współczesnego terroryzmu oraz przedstawia różne organizacje terrorystyczne i sposoby oraz przykłady ich działania;</p> <p>*przedstawia, na przykładzie placówek Rzeczypospolitej Polskiej, zadania ambasad i konsulatów;</p> <p>*charakteryzuje cele i najważniejsze organy Organizacji Narodów Zjednoczonych (Zgromadzenie Ogólne, Rada Bezpieczeństwa, Sekretarz Generalny, Rada Gospodarcza i Społeczna, Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości); przedstawia jej wybrane działania i ocenia ich skuteczność;</p> <p>*wymienia obowiązujące akty prawa pierwotnego Unii Europejskiej; lokalizuje jej państwa członkowskie; przedstawia podstawowe obszary i zasady działania Unii Europejskiej;</p> <p>*przedstawia najważniejsze instytucje Unii Europejskiej: Komisję, Radę, Parlament, Radę Europejską i Trybunał Sprawiedliwości;</p> <p>*przedstawia prawa obywatela Unii Europejskiej; rozważa kwestię korzyści i kosztów członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej;</p> <p>*przedstawia genezę, cele i najważniejsze organy Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego; ocenia wpływ tej organizacji na utrzymanie pokoju międzynarodowego i pozycję Stanów Zjednoczonych Ameryki w świecie.</p>
-------------------------------------	--

W przypadku uczniów o specyficznych potrzebach edukacyjnych nauczyciel dostosowuje kryteria ocen do możliwości ucznia na podstawie opinii Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej.

Sposoby sprawdzania osiągnięć edukacyjnych

forma	uszczegółowienie
sprawdzian/test	<p>*sprawdzenie znajomości treści programowych z kolejnych działów tematycznych</p> <p>*kontrola stopnia opanowania nabytych przez ucznia umiejętności w zakresie przedmiotu</p> <p>*umiejętność formułowania wypowiedzi na piśmie</p> <p>*zapowiadany z tygodniowym wyprzedzeniem</p>
kartkówka	<p>*sprawdzenie znajomości treści programowych z 3 ostatnich lekcji</p> <p>*kontrola stopnia opanowania nabytych przez ucznia umiejętności w zakresie przedmiotu</p> <p>*umiejętność formułowania wypowiedzi na piśmie</p> <p>*może być niezapowiedziana</p>

praca oparta o analizę źródeł	<p>*sprawdzenie umiejętności pracy ucznia z materiałem źródłowym (np. tekst źródłowy, tabele, wykresy, schematy, mapy, materiał oglądowy), a w szczególności poprawną jego charakterystykę i interpretację oraz właściwe formułowanie odpowiedzi na dotyczące go pytania</p> <p>*kontrola biegłości rozumienia genezy, przebiegu i skutków wydarzeń historycznych; umiejętność logicznego formułowania wniosków oraz uzasadniania własnego stanowiska</p> <p>*kontrola stopnia opanowania przez ucznia wiadomości i umiejętności poznanych na lekcjach i nabytych w toku pracy własnej oraz kontrola zdolności ich zastosowania do rozwiązywania zadań i ćwiczeń praktycznych</p>
odpowiedź ustna	<p>* sprawdzenie wiedzy i umiejętności w zakresie przewidzianym Podstawą Programową oraz wymaganiami edukacyjnymi</p> <p>*obejmuje zakres materiału dotyczący całości przerabianego aktualnie działu tematycznego</p> <p>*przeprowadzana na lekcjach bieżących i powtórzeniowych</p>
aktywność	<p>*sprawdzenie zaangażowania ucznia w przebieg procesu dydaktycznego podczas zajęć lekcyjnych (praca indywidualna, pod kierunkiem nauczyciela, praca grupowa)</p>
zadanie domowe/samodzielna praca pozalekcyjna	<p>*określenie zdolności ucznia do samodzielnego i twórczego korzystania z różnych, pozaszkolnych informacji oraz środków multimedialnych</p> <p>*ocena zdolności ucznia w zakresie zastosowania przez niego wiedzy i umiejętności nabytych w toku procesu dydaktycznego oraz pozalekcyjnej i pozaszkolnej pracy własnej</p>
udział w konkursach przedmiotowych i tematycznych	<p>*ocena pracy dodatkowej wykonanej przez ucznia w zakresie przewidzianym Podstawą Programową lub wykraczającej poza ten zakres</p> <p>*reprezentowanie szkoły na zewnątrz</p>